

Zárszó egy párbeszéd kezdetén

Jelképesnek érzem azt, hogy a szakmabéliek az utóbbi időkben elkezdték a Könyv és Nevelést KéN-nek rövidítve emlegetni. Akik borászkodnak, vagy egy kicsit is érdeklődnek a bor készítésének rejtelsei iránt – azon túl, hogy időnként szívesen töltenek a poharukba belőle –, azok tudják, hogy a kénnek milyen nagy szerepe van: fertőtleníti az újbor tárolására előkészített hordókat, ezáltal tartósít, elősegíti a bor minőségének megőrzését.

November közeleg, az újbor kiforrásának ideje, mikor e sorokat írom. Ezért nem anakronizmus tán, ha ezzel a tréfás homonimával indítom a gondolataimat. Nagyon öröndetes, hogy az elmúlt évben megsokasodtak az iskolai könyvtári szférával foglalkozó írások a szaksajtóban. Több cikket olvashattunk a Köznevelésben könyvtárostanárok tollából, továbbá az OPKM intézményéről is, megjelentek publikációink a könyvtáros szakfolyóiratok szinte mindegyikében, például az Iskolakönyvtárosban, a 3K-ban, a Könyvtári Levelező/lapban. A Könyv és Nevelés pedig egész cikksorozatot szentelt a szakterületünknek.

Láthattuk, olvashattuk, hogy milyen változatos, sokszínű a mi szakmánk – és milyen sokféle egyéniség, kreatív képesség, lelkesedés szorult a képviselőibe. Ugyanakkor szembesülhettünk az iskolai könyvtárak főbb problémáival is: az örökös időhiánnyal, amellyel küszködünk, s amely a státuszok megállapításának hiányosságaiból fakad; a forráshiányos működéssel, amely nem engedi kibontakozni a kreativitást, az innovációkra hajló szellemet még ott sem, ahol erre megvolna a szakember, és megvan rá az igény.

Pozitívuma mégis a sorozatnak, hogy talán egy kissé reflektorfénybe került az iskolai könyvtár valamelyest elhanyagolt területe a könyvtári szakma egészének világában. Nemcsak az a jó ebben, hogy könyvtárostanárok publikációs lehetőséget kaptak, hanem az, hogy talán megindulhat a szűkebb és tágabb szakmában egyfajta együttgondolkodás.

Szándékosan nem emelem ki az írások sorából egyik kollégám nevét sem, hiszen mindannyian valami fontosat hangsúlyoztak a könyvtárostanári munka mozzanataiból a könyvtárostanári munka etikájától a (hétköz)napi tépelődésekig – s ez így együtt lett kerek egész. Kiemelném viszont a publikációk sorából Csík Tibor tanulmányát¹ több szempontból is, leginkább pedig azért, hogy véletlenül se kerülje el egyik kollégám figyelmét sem.

A szerzőt ugyanis időnként azért bírálják gyakorló könyvtárostanár kollégáim, mert „túlságosan elméleti” megközelítésű cikkeket ír, s hasonlóan magasröptű előadásokat tart. Nos, Csík Tibornak e tanulmánya minderre maga az élő cáfolat. (Nem mintha valaha is meg lehetett volna egymás nélkül elmélet és gyakorlat...) Ritka az a kiegyensúlyozottság, ahogyan a szerző egyensúlyt tart az elméleti hát-

tér, a külföldi kitekintések és a hazai gyakorlat bemutatása között. Sem nem hurraóptimista – s lehet-e valaki napjainkban az?! –, sem nem enerváltan belenyugvó a negatív tendenciákba. Egyetértek vele abban, hogy a magyar iskolai könyvtárakban sokkal több muníció van, mint azt gondolnák azok, akik módszeresen munkálkodnak az elsorvasztásukon, vagy döntési pozícióban sem tesznek semmit a fejlesztésükért.

A fentiek miatt az írást nagyon jó kiindulópontnak tartanám egy szakmai párbeszéd, közös együtt gondolkodás elindításához. Legyen tehát ennek az iskolai könyvtári publikációsorozatnak a zárszava egy párbeszéd kezdete – egy olyan párbeszédé, amelyben az iskolai könyvtárügyben dolgozó gyakorlati szakemberek és az elméleti háttérrel kutatók egyaránt részt vesznek, mert nem lehet meg egymás nélkül a mi szakterületünkön sem az elmélet és a gyakorlat. Az előbbi önmagában elszakadna a valóságtól, az utóbbi pedig a hétköznapi tennivalókba süppedve perspektíva nélkül marad, szenvedni fog a rálátás hiányától és a kilátástalanságtól.

Égetően sürgős közös tennivalónk egy iskolai könyvtári fejlesztési stratégia kidolgozása, konkrét cselekvési tervvel, reálisan megvalósítható időpontokkal, mert érezhetően az utolsó (utáni?) pillanatokban vagyunk. E helyzetből nem lehet pozitív irányba kimozdítani a rendszert, csak a szakma konszenzusával – amire én látok lehetőséget, mert az iskolai könyvtárügy minden résztvevője érzékelhetően egyet akar. Már csak a „hogyan”-ban kell megegyeznünk...

Visszatérve a nyitó gondolatomhoz: jó és hasznos volt ez a cikksorozat. És a homonima talán nem is homonima, mert ebben az esetben a KÉN egyet jelent a kénnel. A szakmánkban tapasztalható forrongást először felbuzdítja, majd a közös konszenzust keresve lecsillapítja – mint az újbort a kén. A forrongó mustból így a végső folyamatokban kimerült nemes bor válik, nem marad az egész zagy – és remélhetőleg csak a hordó alján marad majd egy egészen kevés seprő...

Így az őszi, majd a hideg téli estéken kívánok az iskolai könyvtárügy minden szereplőjének, a gyakorló könyvtárostánároknak és kutató szakembereknek egyaránt nemes nedűket, kiforrott borokat – és a jelenleginél sokkal minőségibb módon működő és működtethető iskolai könyvtárakat!

Jegyzet

- 1 Csík Tibor: Iskolai könyvtár, esélyek és egyenlőség. In: Könyv és Nevelés, 2005. 2. sz. p. 29–39.